

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE ČARADICE NA ROKY 2007 – 2013

Vypracoval: Ing. Jozef Káčer
Ing. Helena Jenisová, PhD.
Ing. Anna Pacalajová
Vladimír Bajza

Apríl 2007

OBSAH

ÚČEL VYPRACOVANIA PHSR OBCE	4
1. ANALÝZA DANOSTÍ A PREDPOKLADOV OBCE	5
1.1 POLOHA OBCE.....	5
1.1.1 Geografická poloha	5
1.1.2 Poloha obce vo vzťahu k centráam rozvoja	5
1.2 PRÍRODNÉ POMERY	6
1.2.1 Geologické a geomorfologické pomery	6
1.2.2 Pôda	7
1.2.3 Les	9
1.2.4 Voda	9
1.2.5 Životné prostredie	9
1.2.6 Prírodné predpoklady pre rozvoj CR	9
1.3 HISTÓRIA A KULTÚRA OBCE	10
1.4 OBYVATEĽSTVO.....	12
1.4.1 Vývoj počtu obyvateľstva	12
1.4.2 Veková štruktúra	13
1.4.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva	14
1.4.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva.....	15
1.4.5 Religiózná štruktúra obyvateľstva.....	16
1.5 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA OBCE	16
1.5.1 Energetické siete	16
1.5.1.1 Elektrická energia.....	16
1.5.1.2 Plynofikácia.....	16
1.5.2 Dopravné siete.....	17
1.5.2.1 Cesty.....	17
1.5.2.2 Železničná sieť a doprava.....	17
1.5.3 Vodné hospodárstvo	18
1.5.3.1 Vodovod	18
1.5.3.2 Kanalizácia	18
1.5.4 Telekomunikačné siete	18
1.5.5 Odpadové hospodárstvo	18
1.6 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA OBCE.....	19
1.6.1 Domový a bytový fond.....	19
1.6.2 Školstvo	19
1.6.3 Zdravotníctvo	20
1.6.4 Sociálna starostlivosť	20
1.6.5 Služby obyvateľstvu.....	20
1.7 EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA OBCE	22
1.7.1 Ekonomická aktivita obyvateľstva a miera nezamestnanosti.....	23
1.7.2 Ekonomická štruktúra obce vytváraná verejným a súkromným sektorom	26
1.7.3 Vplyv miestnej samosprávy na ekonomický rozvoj obce	26
2. SWOT ANALÝZA OBCE ČARADICE	27
3. STRATEGICKÝ CIEĽ ROZVOJA OBCE, PRIORITY A OPATRENIA	29
3.1 Strom problémov obce	29
3.2 Strom cieľov obce	30
3.3 Strategický rozvojový cieľ obce a priority.....	31
3.4 Opatrenia a aktivity	31

4. FINANČNÝ PLÁN	34
4.1 Verejné zdroje – rozpočet obce.....	34
4.2 Ostatné verejné zdroje.....	35
4.3 Súkromné zdroje	35
4.4 Fondy Európskej únie	35
5. ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE A MONITORING	36
ZÁVER.....	38
ZDROJE ÚDAJOV	39
PRÍLOHY	40

ÚČEL VYPRACOVANÉHO PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE:

1. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je podkladom pre naplnenie potrieb obyvateľov obce prostredníctvom rozvojových zámerov.
2. Okrem toho zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja ukladá obciam povinnosť vypracovať strednodobý programový dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce“, ktorý má definovať potreby a úlohy obce.
3. Uvedený dokument je súčasťou projektov uchádzajúcich sa o čerpanie prostriedkov z rôznych fondov na preukázanie súladu projektu s národnými a regionálnymi rozvojovými stratégiami.

1 ANALÝZA DANOSTÍ A PREDPOKLADOV OBCE

1.1 POLOHA OBCE

1.1.1 Geografická poloha

Obec Čaradice leží na rozhraní Podunajskej pahorkatiny a Západných Karpát. Zo severu je chránená masívom Pohronského Inovca. Jej zemepisné súradnice sú 48°22'48" severnej zemepisnej šírky a 18°25'07" východnej zemepisnej dĺžky. Stred obce sa nachádza v nadmorskej výške 240 m n. m. Rozloha katastrálneho územia obce je 1 784,9 ha, pričom jeho väčšina sa rozprestiera na južnej strane masívu Veľkého Inovca a časť leží v Hronskej pahorkatine. Cez obec preteká Čaradický potok, ktorý je zásobovaný najmä dažďovými a snehovými vodami. V letných mesiacoch býva hladina potoka veľmi nízka.

Dopravná poloha obce je v rámci regiónu veľmi dobrá. Obec leží na rozhraní Nitrianskeho a Banskobystrického samosprávneho kraja v blízkosti okresného mesta Zlaté Moravce, od ktorého je vzdialená 10 km. V jej bezprostrednej blízkosti (cca 0,5 km) prechádza medzinárodná cesta prvej triedy E 571. Najbližšia železničná zastávka je vzdialená približne 5 km a nachádza sa v obci Hronský Beňadik.

1.1.2 Poloha obce vo vzťahu k centráм rozvoja

Obec Čaradice patrí do okresu Zlaté Moravce, ktorý je súčasťou Nitrianskeho samosprávneho kraja v NUTS II Západné Slovensko.

Obec tým, že je situovaná na hraniciach dvoch samosprávnych krajov, má pomerne nevýhodnú polohu, pretože do obidvoch centier ekonomického rozvoja má veľké vzdialenosti. Táto relatívna nevýhoda sa relatívne znižuje tým, že má dobré napojenie na

hlavný dopravný koridor – cestu I. triedy E571. Od centier ekonomického rozvoja regionálneho, národného a medzinárodného významu je vzdialená nasledovne:

- Nitra 45 km,
- Banská Bystrica 70 km,
- Bratislava 130 km,
- Viedeň 190 km.

1.2 PRÍRODNÉ POMERY

1.2.1 Geologické a geomorfologické pomery

Podľa regionálneho geomorfologického členenia Slovenska patrí obec Čaradice do oblasti Podunajská nížina, celku Podunajská pahorkatina a podcelku Žitavská pahorkatina. Nadmorská výška zastavanej časti sa pohybuje v rozmedzí 200 – 900 m n. m. Hydrograficky patrí oblasť Čaradíc do povodia Hrona. Územie obce je chránené zo severu horstvom Pohronského Inovca a z východu kopcami Štiavnických vrchov. Z juhu a východu sa miernym zvlnením otvára do Podunajskej pahorkatiny.

Územie z väčšej časti patrí do oblasti neovulkanického pohoria Pohronského Inovca. Geologicky sa skladá z neogénnych sopečných tufov a andezitových prúdov.

Na podnebie obce majú vplyv tak vyvýšeniny v blízkosti obce ako aj jej situovanie na južnom predhorí. Táto otvorenosť z južnej strany veľmi ovplyvňuje slnečný svit a tým aj celkové slnečné ohrievanie oblasti.

Základné klimatické charakteristiky:

priemerná ročná teplota: 9°C

priemerný ročný úhrn zrážok: 662 mm

oblačnosť: od 50 % do 60 %

priemerný počet letných dní: 63 za rok

Obr. č. 1: Pohľad na obec

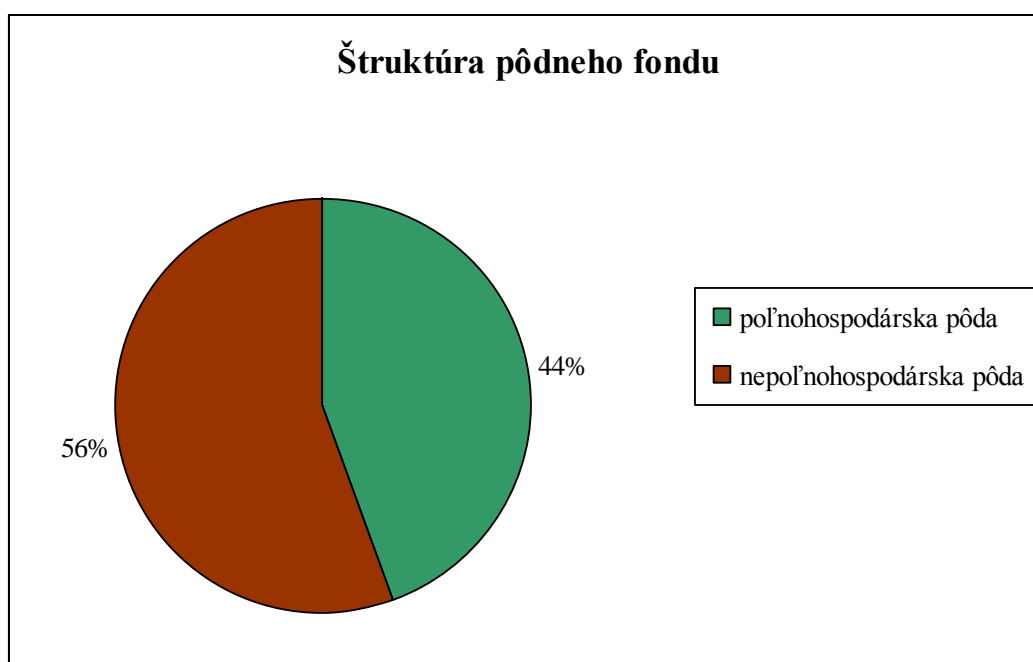
1.2.2 Pôda

Mozaika pôd na území obce je bohatá. Pozdĺž Čaradického potoka sa vyvinuli fluvizeme, pričom prevažuje fluvizem glejová. Najväčšie plochy zaberajú hnedozeme viažúce sa na zvlhnenú pahorkovitú časť územia. Zo subtypov prevažuje najmä hnedozem typická najmä v západnej, centrálnej a južnej časti územia. Zalesnené časti sa vyvinuli na subtypoch lesných pôd. Tieto sú najmä v južných častiach lemované hnedozemami. Celé územie je poľnohospodársky využívané.

V štruktúre pôdneho fondu obce majú najväčšie zastúpenie lesy, ich podiel predstavuje 51,06 % z rozlohy katastra. Po lesnej pôde nasleduje poľnohospodárska pôda, ktorej plocha predstavuje necelých 44,54 %. Zvyšných približne 4,4 % je rozdelených medzi zastavané plochy (3,49), ostatnú pôdu a vodné plochy.

Tabuľka č. 1: Štruktúra pôdneho fondu

výmera ha %	poľnohospodárska pôda						nepoľnohospodárska pôda				
	orná pôda	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu	lesná pôda	vodné plochy	zastavané územie	ostatné plochy	spolu
1784,96	585,84	0,79	24,93	28,48	152,07	792,11	911,45	16,12	62,38	-	989,95
100	32,82					44,54	51,06		3,49		55,46

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy dominuje orná pôda, keď percento zornenia predstavuje 62,35%. Pomerne vysoký podiel poľnohospodárskej pôdy (29,36%) zaberajú aj trvalé trávne porasty, čo je dôsledkom geografickej polohy obce a výraznejšej členitosti reliéfu, ktoré majú vplyv na pôdnoklimatické podmienky, od ktorých závisia formy využitia pôdneho fondu. Z ostatných foriem významnejšie plochy ešte zaberajú záhrady, ktoré zaberajú 6,48% plochy katastra obce.

Priemerná cena poľnohospodárskej pôdy v obci:

1. priemerná cena ornej pôdy v obci:

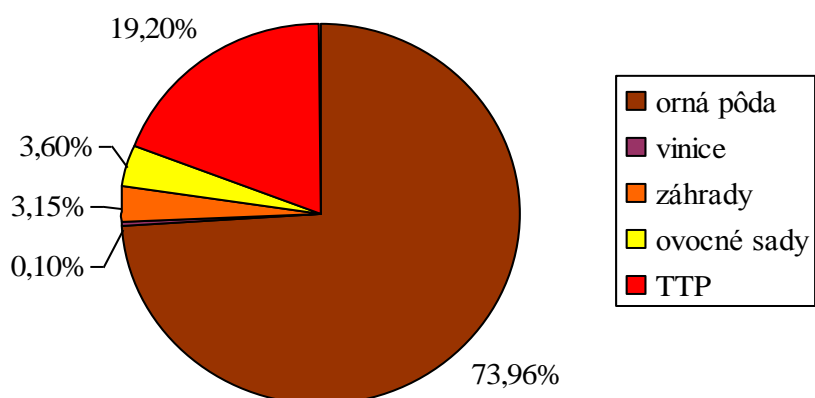
- podľa BPEJ – 3,30 Sk/m²

2. priemerná cena TTP v obci:

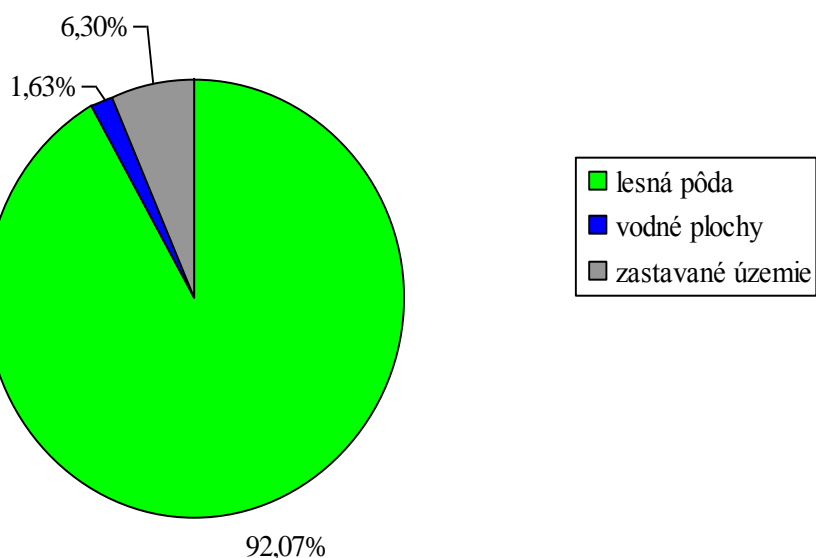
- podľa BPEJ – 1,83 Sk/m²

Pôdne zloženie ako aj klimatické podmienky dovoľujú pestovať obilniny, olejniny ako aj strukoviny ako hlavné komodity. Ich skladba sa mení v závislosti od cien a dopytu na trhu a možno konštatovať, že poľnohospodárska produkcia zatiaľ nie je stabilizovaná.

Štruktúra poľnohospodárskeho pôdneho fondu

Štruktúra nepoľnohospodárskeho pôdneho fondu

1.2.3 Les

Lesy v katastri obce zaberajú takmer 911 ha, čo predstavuje 51 % rozlohy. Tvorené sú dvoma vegetačnými stupňami. Nižšie polohy tvorí bukovo-dubový stupeň, hlavnou drevinou je tu dub letný a dub zimný s prímiesou hrabu obyčajného a agátu bieleho, vyššie polohy zaberá dubovo-bukový stupeň, tvorený najmä bukom lesným. Podľa prevažujúcich funkcií ide o hospodárske lesy.

1.2.4 Voda

Obcou preteká Čaradický potok, ktorý nepatrí medzi významné toky. Tvorí prirodzenú zbernicu vôd Čaradického chotára ako aj Inoveckého pohoria. Energetický potenciál je zanedbateľný a preto nie je vhodný na ekonomické využitie. Obec disponovala vlastným zdrojom pitnej vody. Pretože sa nachádza v ochrannom pásme jadrovej elektrárne Mochovce, bola napojená na diaľkovod, ktorého zdroje pitnej vody sú umiestnené na Žitnom ostrove pri Gabčíkove.

1.2.5 Životné prostredie

Stav životného prostredia je pozitívny, pretože v blízkom okolí sa nevyskytujú žiadne väčšie zdroje znečisťovania, ale naopak, tým že leží na úpätí Pohronskeho Inovca možno konštatovať, že je tu stále čerstvý, blízky lesmi kyslíkom dotovaný vzduch. V samotnej obci sú udržiavané verejné priestranstvá a je zabezpečený vývoz a likvidácia tuhého komunálneho odpadu. Pitná voda je dodávaná verejným vodovodom. Problémom je zatiaľ nevybudovaná kanalizácia.

1.2.6 Prírodné predpoklady pre rozvoj CR

Na území obce a okolí sú vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu. Okolitá krajina poskytuje množstvo príležitostí na rekreáciu, pešiu turistiku, cykloturistiku a lyžovanie. Neďaleko obce tečie rieka Hron, ktorá má ideálne vlastnosti pre vodné športy a je aj na tento účel využívaná.

Pre pešiu turistiku a cykloturistiku má význam poloha obce pod najvyšším vrchom Pohronskeho Inovca, Veľkým Inovcom (901 m n. m.), ktorý je cieľom mnohých turistov, pre výhľady, ktoré sa z neho otvárajú na všetky svetové strany. Za dobrej viditeľnosti je možné z neho vidieť aj baziliku v Ostrihome, ako aj zrkadliacu sa hladinu Dunaja. Využívať túto lokalitu možno aj v zimnom období na zjazdové i bežecké lyžovanie.

Pre špecializovaných návštevníkov regiónu (poľovníkov) je veľmi atraktívna zvernica vyhradená pre jelene, muflóny, diviaky a daniele. Bola zriadená v roku 1907 neďaleko Topoľčianok a slúžila ako reprezentačný poľovný revír. Tu sa nachádza aj jedinečná zubria obora, v ktorej žije približne 20 zubrov európskych.

Okolité lesy sú bohaté na množstvo vzácných rastlín. Sú vyhľadávané hubármi, pretože sú v širokom okolí známe ako bohaté revíry s hojným výskytom rôznych húb a najmä labužníkmi cenenými hribsmi dubovými.

Východzou základňou pre všetky tieto činnosti môže byť rekreačné zariadenie bývalého podniku Calex, ktoré leží v katastrálnom území obce v lesoch na úpätí Inovca. V jeho areály si je možné zabezpečiť kvalitné ubytovanie s možnosťou oddychu v spoločenských i športových zariadeniach.

Obr. č. 2: Pohľad z obce na Pohronský Inovec

1.3 HISTÓRIA A KULTÚRA OBCE

Prvá písomná zbierka o obci pochádza z roku 1209, kedy obec patrila opátstvu v Hronskom Beňadiku. V roku 1326 už patrila zemanom z Čaradíc, v roku 1386 panstvu Jelenec a koncom 17. storočia panstvu Migazziovcom v Zlatých Moravciach. V roku 1618 obec ovládli Turci. V 19. storočí bola v obci zriadená papieraň a skláraň. Pôvodný názov obce pochádzajúci z roku 1209 bol Charat. Neskôr sa v roku 1326 zmenil na Chorad, v 1773 na Čšaradicze, v 1920 na Čaradce a od 1927 sa používa názov Čaradice.

Medzi kultúrne a historické pamiatky v obci patria:

- rímskokatolícky kostol Panny Márie Pomocnice kresťanov postavený v r. 1946-49,
- trojičný klasicistický stĺp z r. 1910,
- Mariánsky stĺp z r. 1914,
- Socha sv. Vendelína z r. 1914,
- pamätná tabuľa padlým počas I. svetovej vojny umiestnená v kostole,
- Čaradická hudobná kapela RYTMIX,
- zachovalý ľudový odev.

Medzi významné osobnosti obce patria:

- vdp. farár Michal Valach (1891 – 1968), ktorý sa spolu s cirkevným výborom zaslúžil o výstavbu kostola, je pochovaný v obci,
- František Valášik (1898 – 1973), ktorý bol známym studniarom a vyhotovil víťaciú súpravu,
- Jozef Gregás (1915 – 1989) známy čaradický ľudový rezbár,
- Jozef a Anna Kašubovi, dlhoročný riaditeľ a dlhoročná učiteľka pôsobiaci do roku 1990 v Základnej škole Čaradice.

Medzi významné kultúrne aktivity, každoročne organizované, patria:

- fašiangový sprievod spojený s tanečnou zábavou,
- hodová slávnosť na sviatok Panny Márie Pomocnice kresťanov,
- oslava Dňa matiek,
- Juniáles,
- Deti bavia deti,

- Roľnícka nedeľa – výstava ovocia a zeleniny v kostole,
- slávnosť na sviatok sv. Mikuláša,
- páračky peria.

Obr. č. 3: Rímskokatolícky kostol

Obr. č. 4: Náhrobok Jozefa Gregáša - ľudového rezbára

Obr. č. 5: Mariánsky stĺp

1.4 OBYVATELSTVO

1.4.1 Vývoj počtu obyvateľstva

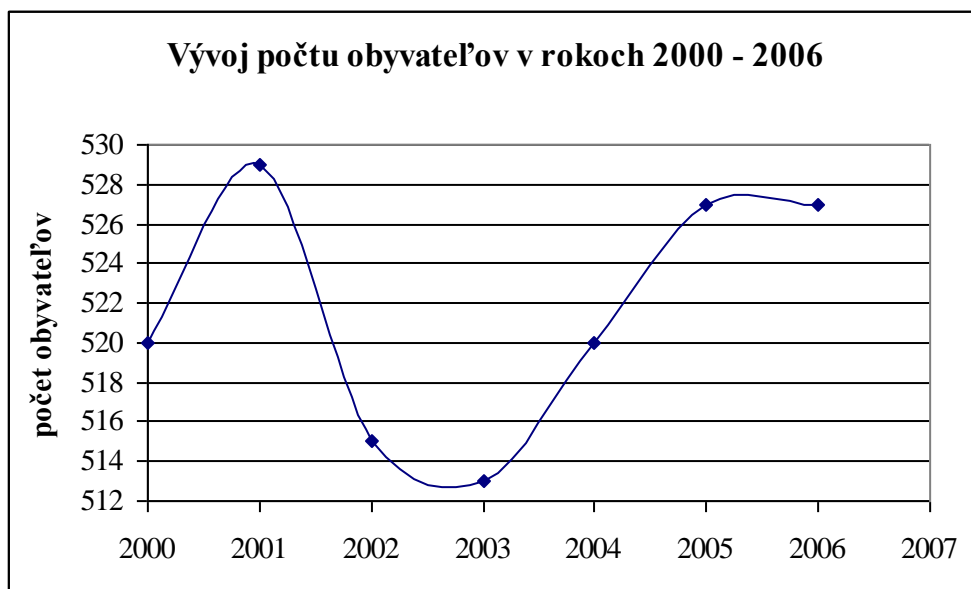
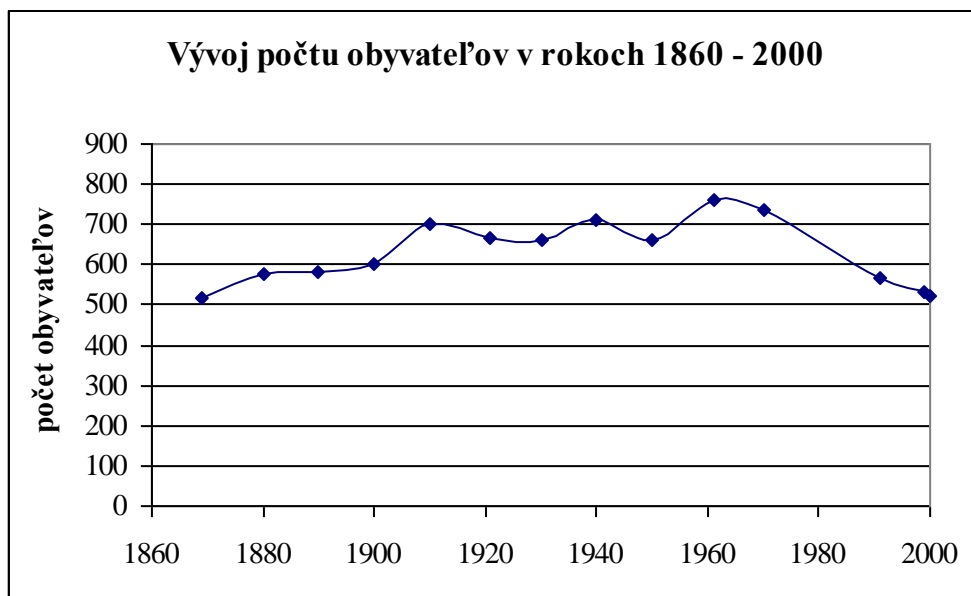
Obec Čaradice patrí v rámci okresu Zlaté Moravce aj v rámci SR s počtom obyvateľov k malým obciam.

Obyvateľstvo je rozhodujúcim rozvojovým faktorom každej vidieckej obce, teda aj obce Čaradice. Podľa vývoja počtu obyvateľov v poslednej dekáde možno konštatovať, že situácia sa v tejto oblasti stabilizovala a nie sú očakávané prudké výkyvy smerom nadol alebo nahor. Na druhej strane nemožno očakávať v horizonte niekoľkých dekád, že by obec získala väčší prírastok potenciálu v ľudských zdrojoch, nakoľko nie sú na to vytvorené objektívne predpoklady.

Tabuľka č. 2: Vývoj obyvateľstva

Rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1940	1950	1961	1970	1991	1999
Obyvatelia	518	576	583	604	700	664	659	713	661	763	735	567	530

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006						
Obyvatelia	520	529	515	513	520	527	527						

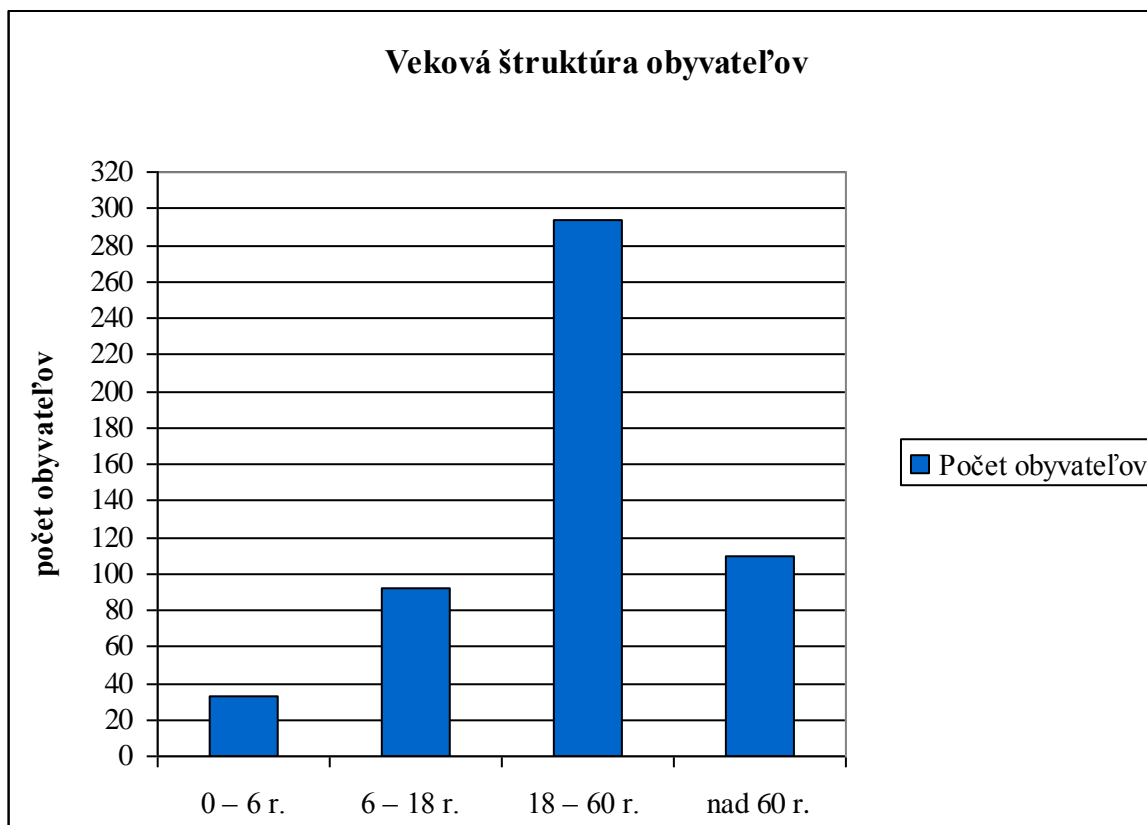

1.4.2 Veková štruktúra

Všeobecným problémom vidieckych obcí je nepriaznivá veková štruktúra z hľadiska produktívnych vekových kategórií. Tento problém sa netýka aj obce Čaradice, kde možno pomer predproduktívneho obyvateľstva ku poproduktívnemu je zatiaľ približne 1:1,1. Z tohoto vývoja možno dedukovať, že obec je stabilizovaná a v súčasnosti sa prudko neprejavuje trend starnutia obyvateľstva, ako je to vo väčšine vidieckych sídiel.

Tabuľka č. 3: Veková štruktúra obyvateľstva

Veková kategória	0 – 6 r.	6 – 18 r.	18 – 60 r.	nad 60 r.
Spolu	33	92	294	110

1.4.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

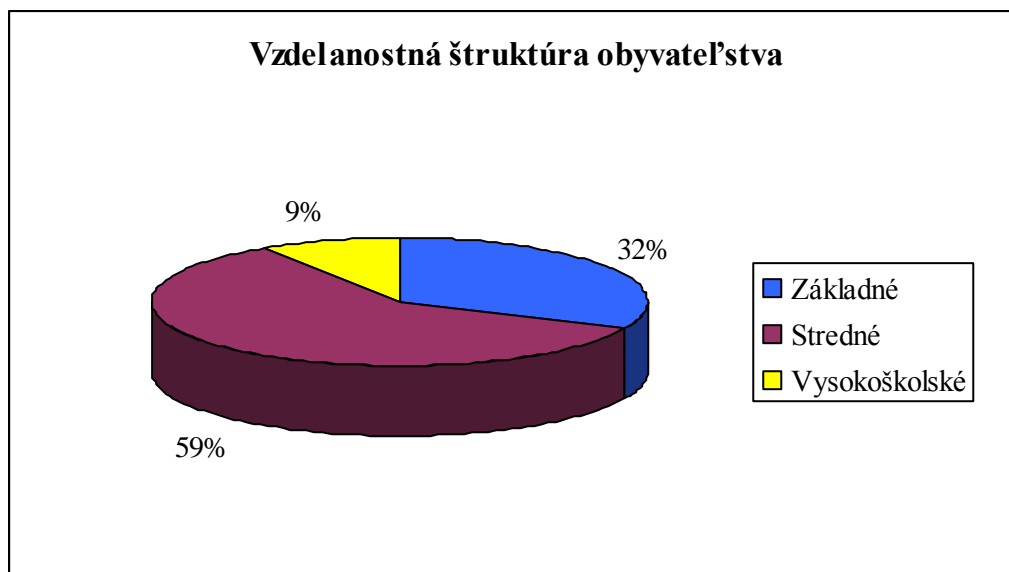
Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva zohráva významnú úlohu pri celkovom rozvoji obce a najmä rozvoji ekonomiky a trhu práce. Vzdelanostná úroveň obyvateľstva Čaradíc je dobrá a možno konštatovať, že pri vysokoškolsky vzdelanom obyvateľstve dosahuje dobrú úroveň v porovnaní s celou populáciou v SR. To vytvára celkom priaznivé podmienky pre ďalší rozvoj obce.

V štruktúre obyvateľstva podľa vzdelania, v kategórii so základným vzdelaním výrazne prevládajú ženy, stredné odborné vzdelanie majú väčšinou muži, v kategóriách stredné s maturitou a vysokoškolské je situácia pomerne vyrovnaná.

Tabuľka č. 4: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Stupeň vzdelania	Základné	Stredné	Vysokoškolské	Spolu
Počet obyvateľov	136	251	39	426
%	32	59	9	100

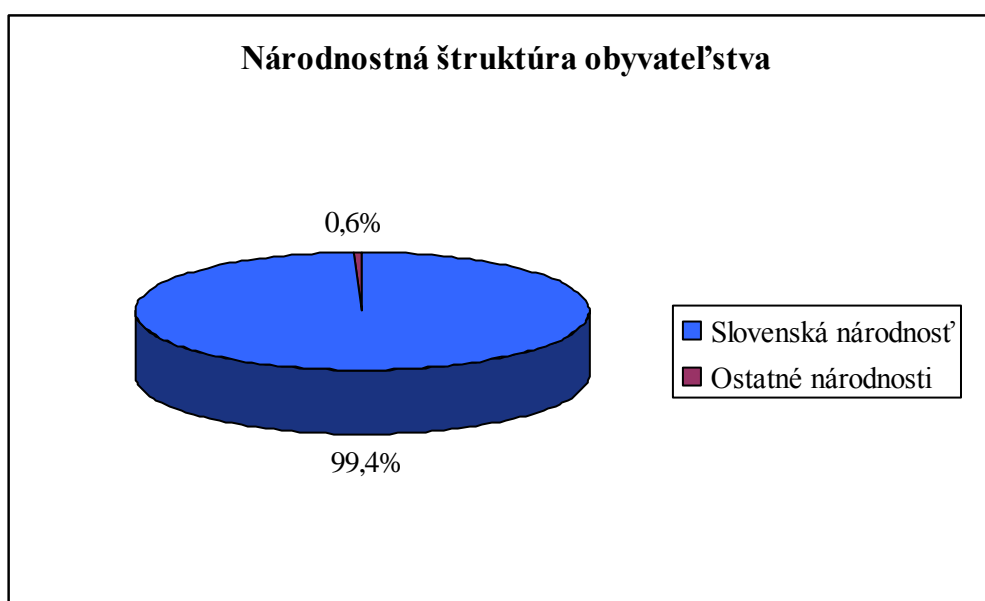

1.4.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska národnostného zloženia možno konštatovať, že skladba obyvateľstva je homogénna, pretože obyvateľstvo slovenskej národnosti tvorí 99,5 % a ostatné sú zastúpené minoritne.

Tabuľka č. 5: Národnostná štruktúra obyvateľstva

Národnostné zloženie	Slovenská národnosť	Ostatné národnosti
Počet obyvateľov	526	3
%	99,4	0,6

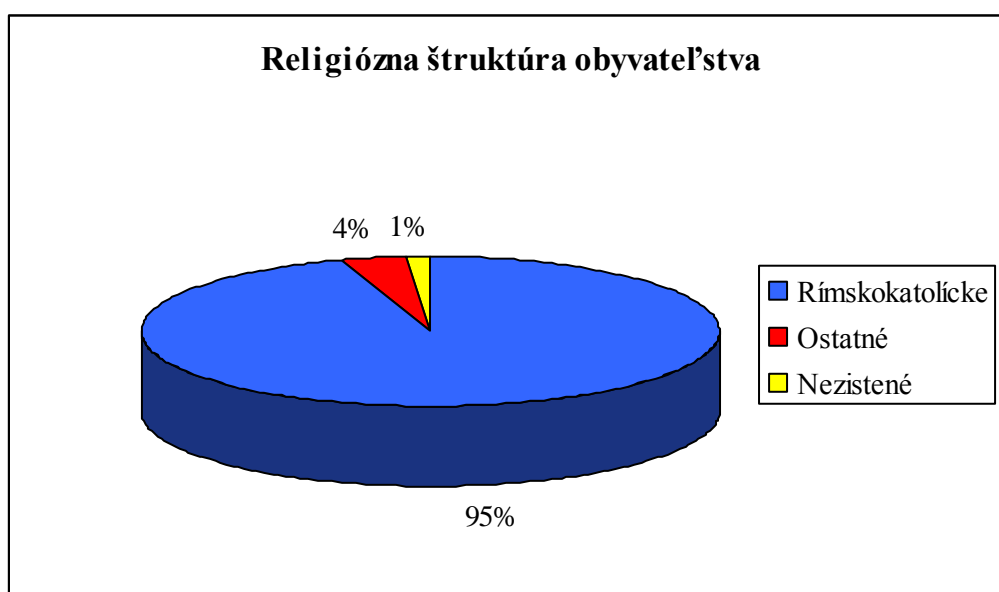

1.4.5 Religiózna štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska náboženského vyznania možno konštatovať, že dominantným vierovyznaním je rímskokatolícke, ku ktorému sa hlási 95 % obyvateľstva. Ostatné vierovyznania tvoria 1 % a bez vyznania resp. nezistené tvoria 4 % obyvateľstva.

Tabuľka č. 5: Religiózna štruktúra obyvateľstva

Náboženské vyznanie	Rímskokatolícke	Ostatné	Nezistené
Počet obyvateľov	503	19	7
%	95	1	4

1.5 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA OBCE

Technická infraštruktúra je podmieňujúcim faktorom ekonomického a sociálneho rozvoja obce. Jej účelom je slúžiť obyvateľstvu ako aj podnikateľskému sektoru. Jej dostatočné kapacity, dobrá štruktúra a situovanie podporujú rozvoj nových služieb a výrob a zároveň zlepšujú kvalitu života obyvateľstva.

1.5.1 Energetické siete

1.5.1.1 Elektrická energia

Obec Čaradice je zásobovaná elektrickou energiou dostatočne a kvalitne. Rekonštrukcia elektrických rozvodov bola urobená v roku 2004. V obci sú inštalované 3 transformátory na stabilizáciu napätia.

1.5.1.2 Plynofikácia

Obec je od roku 1996 plne plynofikovaná. Plynovodná sieť má dĺžku 6,2 km. Plynofikácia mala pozitívny vplyv na stav životného prostredia v obci, pretože sa znížil podiel tuhého komunálneho odpadu (popol) a zároveň sa zvýšila aj kvalita ovzdušia, pretože pri vykurovaní zemným plynom nevzniká toľko škodlivých plynov ako pri spaľovaní uhlia. Plyn je v obci

využívaný prevažne pre potreby domácností a na sieť sa môžu napojiť malí a strední odberatelia z podnikateľskej sféry.

Obr. č. 6: Súlad technickej infraštruktúry s pôvodnou architektúrou obce (umiestnenie el. transformátora)

1.5.2 Dopravné siete

1.5.2.1 Cesty

Obcou Čaradice prechádza štátna cesta 3. triedy číslo III/0761. Spája obce Hronský Beňadik, Tekovské Nemce a Čaradice a zároveň tvorí spojnicu medzi cestou I. triedy E571 a cestou II. triedy č.76. Toto cestné prepojenie umožňuje obci spojenie s regionálnymi a nadregionálnymi centrami bez zbytočných dlhých trás po nevyhovujúcich cestách, aj keď samotná obec od správneho centra Nitrianskeho samosprávneho kraja leží približne 45 km, čo ju čiastočne znevýhodňuje. Cestná premávka má primeranú intenzitu, čím životné prostredie nie je až natoľko negatívne ovplyvňované. Hlučnosť a exhaláty z motorových vozidiel sú hlboko pod prípustnými normami, čo sa prejavuje na kvalite životného prostredia v obci.

Miestne komunikácie v dĺžke 5,1 km sú vybudované väčšinou bez chodníkov a sú vybavené verejným osvetlením. Chodníková sieť v celkovej dĺžke 2 300 m je vybudovaná v nedostatočnom rozsahu. Z uvedeného dôvodu je potrebné vybudovať nové chodníky ako aj rekonštruovať časť existujúcich.

Pre autobusové spojenie sú v obci vybudované 2 autobusové zastávky s čakárenským priestorom.

Pre účely krátkodobého parkovania by bolo žiadúce v centre obce poprípadne aj pri miestnom areály TJ vybudovať spevnené parkovacie plochy.

1.5.2.2 Železničná sieť a doprava

Obec Čaradice nemá priame napojenie na železničnú sieť. Najbližšia železničná stanica sa nachádza v Hronskom Beňadiku.

Obr. č. 7: Štátna cesta prechádzajúca obcou

1.5.3 Vodné hospodárstvo

1.5.3.1 Vodovod

Obec Čaradice má vybudovanú (od roku 1983) vodovodnú sieť prostredníctvom, ktorej sú zásobované domácnosti, ako aj podnikatelia kvalitnou pitnou vodou. Vodovodná sieť je napojená na diaľkový prívod vody z dôvodu, že leží v 3. ochrannom pásme atómovej elektrárne Mochovce. Týmto napojením sa získala dostatočná kapacita privádzanej vody aj s adekvátnou rezervou na vybudovanie ďalších odberných miest pre dlhodobú potrebu obce ako aj jej prípadný intenzívny rozvoj.

1.5.3.2 Kanalizácia

V súčasnosti sú odpadové vody v obci zachytávané žump a septikov a následne vyvážané. Toto riešenie však už nezodpovedá požiadavkám na ochranu životného prostredia ako aj technickým normám. Z uvedeného dôvodu má obec vypracovanú projektovú dokumentáciu na vybudovanie kanalizačnej siete s tým, že ČOV je naplánovaná v susednej obci Tekovské Nemce. Realizácia tohto zámeru je podmienená dostatkom finančných zdrojov, preto sa obec uchádza o rôzne granty s cieľom zabezpečiť toto dielo.

Dažďové vody sú zachytávané ochrannými a odvodňovacími rigolmi, ktorými sú odvádzané do miestneho potoka, ktorý zabezpečuje ich odtok mimo zastavaného územia obce. Súčasná úroveň riešenia zachytávania dažďových vôd je dostačujúca s tým, že odvádzajúce rigoly by bolo žiadúce správou ciest častejšie čistiť najmä pri ceste III. triedy.

1.5.4 Telekomunikačné siete

Miestna podzemná telekomunikačná sieť je napojená na digitálnu ústredňu. V súčasnosti sa na internet môžu napojiť tak podnikatelia ako aj domácnosti. Územie obce je pokryté signálom tak T-mobil ako aj Orange.

1.5.5 Odpadové hospodárstvo

Likvidáciu tuhého komunálneho a separovaného odpadu zabezpečuje obec prostredníctvom zmluvných vzťahov so špecializovanými firmami, ktoré odpad odvážajú na

autorizovanú skládku Kalná nad Hronom, resp. do zberných surovín. Obec má vytvorené podmienky pre separáciu odpadu - papier, sklo, plasty, nebezpečný odpad a železo.

1.6 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA OBCE

1.6.1 Domový a bytový fond

Ponuka bývania a stav domového a bytového fondu sú rozhodujúcimi faktormi, ktoré vplývajú na rozvoj obce a sú predpokladom naplňovania jej základných funkcií. V obci sa nachádza spolu 221 domov, z toho je trvalo obývaných 149. K dispozícii je 224 bytov, z toho je trvalo obývaných 152. Viacero rodinných domov je už nevyužívaných na trvalé bývanie s tým, že viaceré z nich slúžia na víkendové pobyty majiteľov resp. užívateľov, ktorí sa o nich starajú. Niekoľko domov je viditeľne zanedbaných, nakoľko nie sú vyriešené majetkovo – právne vzťahy alebo majitelia nemajú záujem o ich údržbu.

Domy sú s 1 až 2 nadzemnými podlažiami. Približne 90 % rodinných domov je napojených na verejný vodovod. Plyn má zavedený každá domácnosť, ktorá o to prejavila záujem. Kvalifikovaný odhad počíta s 82 % napojením na plyn zo siete.

Obr. č. 8: Renovovaný vidiecky dom

1.6.2 Školstvo

Školstvo v obci tvorí materská a základná škola, čím sú dané dobré predpoklady pre ich vzájomné prepojenie a udržanie detí v školskom systéme obce. Tu je dôležitá permanentná komunikácia medzi týmito subjektami, aby sa školský vzdelávací proces prelínal a tým aj fungoval efektívne. V obci sa nachádza 1. stupeň základnej školy s vyučovacím jazykom slovenským. Školu navštevuje 20 žiakov. Zároveň v obci je materská škola, ktorú navštevuje 10 detí. Obidve zariadenia sú bez právnej subjektivity a prevádzkuje ich obec, ktorá je ich zriaďovateľom.

Všeobecným trendom je pokles v návštevnosti detí školského a predškolského zariadenia, preto je potrebné vytvoriť podmienky pre mimoškolskú činnosť, ktorá odráža potreby a záujmy detí.

1.6.3 Zdravotníctvo

Zdravotné strediská majú vplyv na kvalitu poskytovanej zdravotnej starostlivosti v obci a aj na celkovú kvalitu života v nej. V súčasnosti v obci sa nenachádza zdravotné stredisko ani lekárska ambulancia. Zdravotnú starostlivosť pre občanov obce zabezpečuje najmä poliklinika v Zlatých Moravciach v oblasti praktickej i odbornej medicíny. Aj pohotovostné služby sú v Zlatých Moravciach, čo je určitou sťažujúcou podmienkou pre jej dostupnosť, najmä pre starších obyvateľov, ako aj obyvateľov bez vlastného dopravného prostriedku, pretože autobusové spojenie je nedostačujúce. V akútnych prípadoch zasahuje rýchla zdravotná služba. Vzhľadom na polohu obce, tento systém zabezpečovania zdravotníckej starostlivosti nie je celkom vyhovujúci a bolo by vhodné uvažovať o inom riešení.

1.6.4 Sociálna starostlivosť

Zmenou spoločensko – ekonomického systému došlo k prerozdeleniu za rozvoj a financovanie sociálnej infraštruktúry medzi štátnu správu, miestnu a regionálnu samosprávu a súkromný sektor. V obci sa nenachádza domov dôchodcov ani detský domov, ale v rámci sociálnej starostlivosti obec zabezpečuje starostlivosť o odkázaných občanov formou opatrovateľskej služby a zabezpečuje dovoz teplej stravy pre dôchodcov. Túto službu však môžu využiť aj ostatní občania, pokiaľ prejavia záujem. Zlú sociálnu situáciu niektorých občanov sa obec snaží riešiť aj tou formou, že ich zamestnáva na sezónnych prácach a najmä zamestnávaním na verejno-prospešných prácach, za účasť na ktorých je im poskytovaný aktivačný príspevok.

1.6.5 Služby obyvateľstvu

V obchodnej sieti sú zabezpečované základné potravinové články na primeranej úrovni. V súčasnosti je v obci predajňa potravín a predajňa so zmiešaným tovarom, ktoré dostatočne uspokojujú dopyt obyvateľov po základných druhoch tovarov. Obec je v tesnej blízkosti mesta Zlaté Moravce, kam občania chodia nakupovať ďalšie komodity. Svoje služby poskytuje aj miestne pohostinstvo.

Poštové služby poskytuje pošta, ktorá tu má svoju pobočku. Obyvateľom v mieste bydliska nie sú poskytované poisťovacie a bankové služby, chýbajú aj služby verejného stravovania. Z remeselníckych služieb funguje stolárstvo - rezbárstvo, autoopravovňa, klampiarstvo, spracovanie prírodného kameňa, chýba kaderníctvo, kozmetika a ďalšie drobné služby.

V kultúrnom dome, patriacom obci, je možné usporadúvať rôzne kultúrno – spoločenské akcie (napr. svatby, rodinné oslavy a pod.), pričom k dispozícii je aj kuchyňa na prípravu jedál. V obci dobre funguje obecná knižnica, ktorá poskytuje knihy a časopisy pre všetky vekové kategórie. Pre stretávanie sa mladých ľudí obec poskytla klub mládeže, ktorý je plne funkčný.

Obec má dva cintoríny. V starom cintoríne so zaujímavými drevenými a železnými krížmi sa už nepochováva. Druhý novší, slúži na pochovávanie obyvateľov, ale v súčasnosti je potrebné uvažovať o jeho rozšírení, aby bol priestor pre nové hrobové miesta. V tomto cintoríne sa nachádza aj funkčný dom smútku. Bolo by žiadúce obnoviť jeho fasádu a zrenovovať obradnú sieň. V obci sa tiež nachádza rímskokatolícky kostol Panny Márie Pomocnice kresťanov.

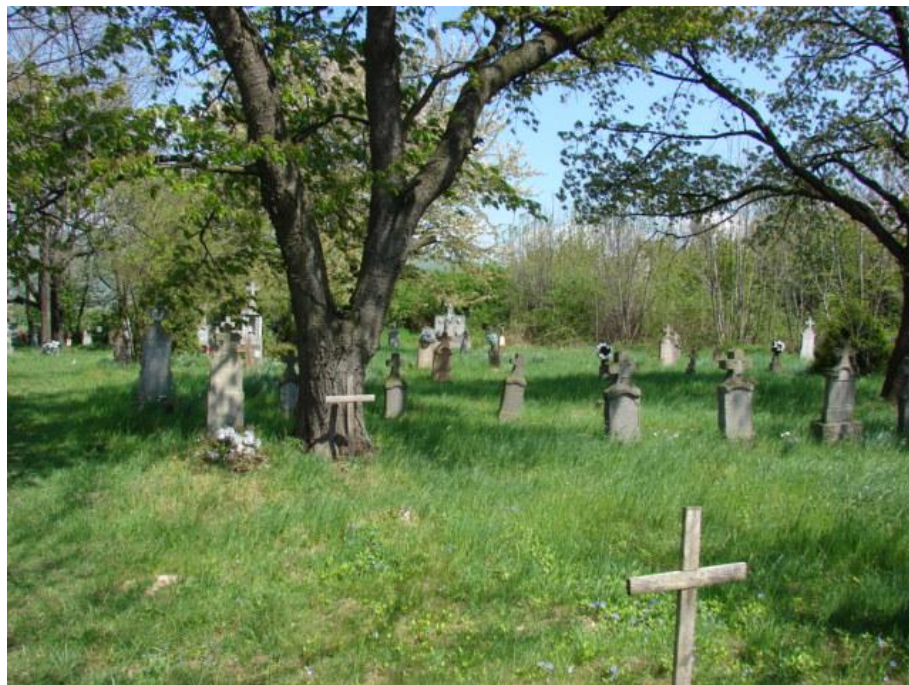
Športové vyžitie poskytuje futbalové ihrisko v obci. V súčasnosti obec plánuje vybudovať všestranné športové ihrisko pre volejbal, tenis a basketbal. Pre mamičky s deťmi sa pripravuje detské ihrisko s hojdačkami, preliezkami a pieskoviskom.

Rekreačné možnosti s ubytovaním a oddychom poskytuje rekreačné stredisko Čaradice nachádzajúce sa v lokalite Prieloh.

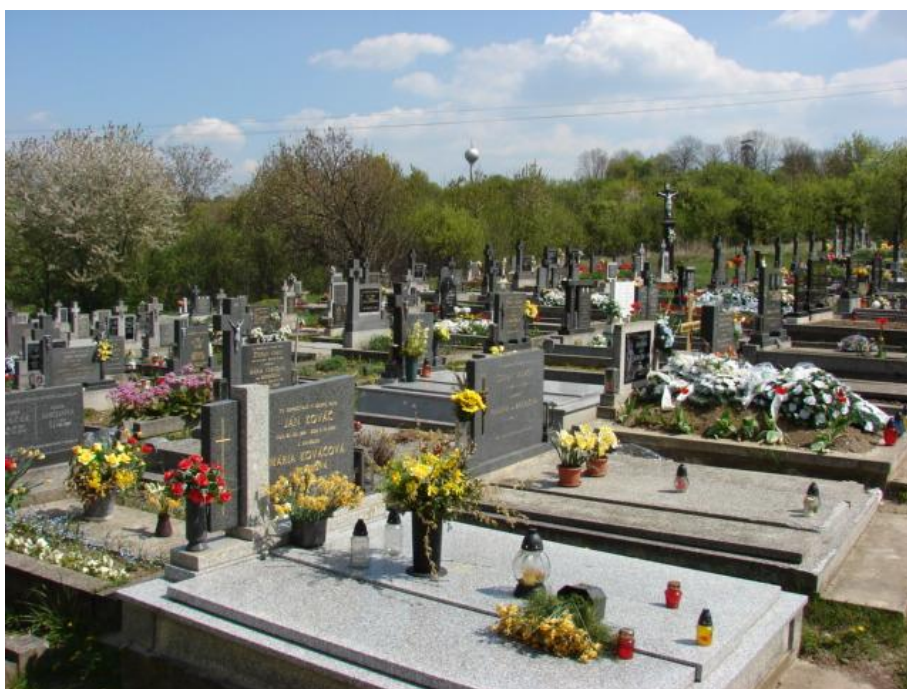
Obr. č. 9: Polyfunkčná budova obecného úradu

Obr. č. 10: Starý cintorín

Obr. č. 11: Detail pomníka zo starého cintorína

Obr. č. 12: Nový cintorín

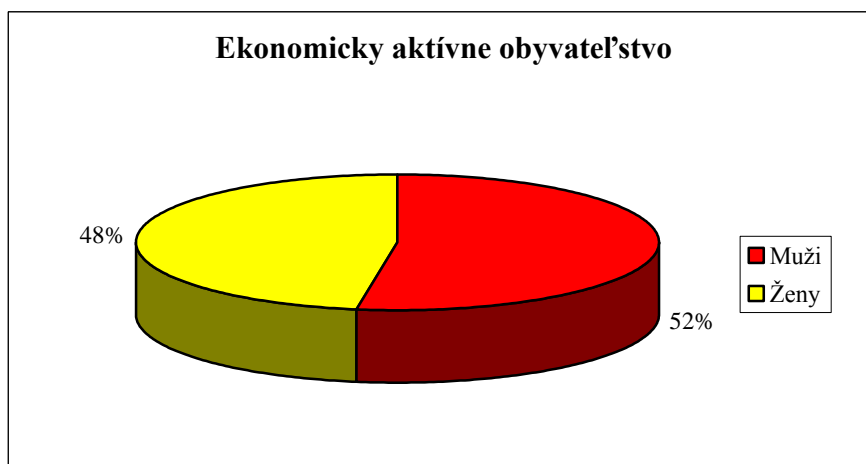
Obr. č. 13: Dom smútku

1.7 EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA OBCE

Ekonomická základňa obce je historicky založená na využívaní zdrojov, ktoré sa v jej katastri nachádzajú, ako aj na ponuke pracovných príležitostí v širšom území. V minulosti bolo poľnohospodárstvo významným odvetvím, ktoré prispievalo najmä k stabilite sídla, čo bolo dané jednak vhodnosťou pôdy na poľnohospodárstvo a vinohradníctvo, ktoré tu mali dlhodobé tradície. V menšej miere bol zaužívaný chov dobytka a včelárstvo. Ďalší významný zdroj – les prispel k rozvoju ťažby a spracovania drevnej hmoty.

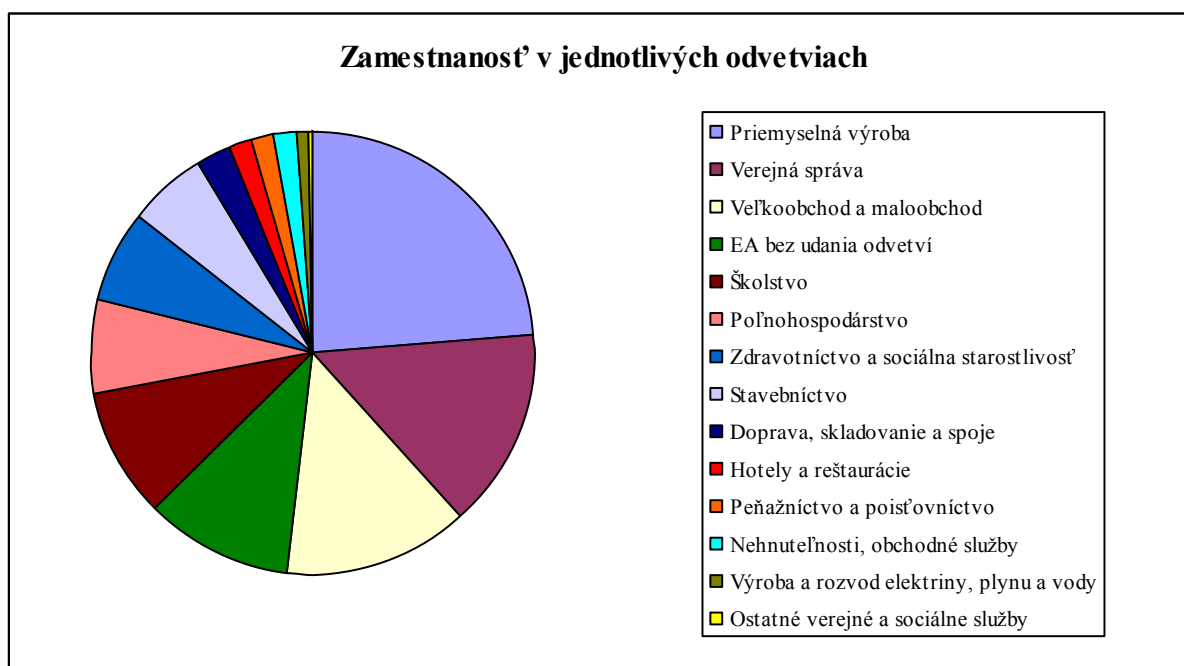
1.7.1 Ekonomická aktivita obyvateľstva a miera nezamestnanosti

Pre ekonomický rozvoj obce je dôležitá ekonomicky aktívna zložka obyvateľstva, ktorú tvorí 242 obyvateľov, z toho 127 mužov a 115 žien. Z celkového počtu obyvateľov obce táto zložka tvorí 45,7 % (okres Zlaté Moravce 44,9 %). Z tohto počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov odchádza za prácou 141 obyvateľov.

Tabuľka č. 5 Odvetvová zamestnanosť ekonomicky aktívneho obyvateľstva

Odvetvie hospodárstva	Počet zamestnaných	% zamestnanosti
Priemyselná výroba	58	23,9
Verejná správa	35	14,4
Veľkoobchod a maloobchod	32	13,2
EA bez udania odvetví	26	10,7
Školstvo	23	9,5
Poľnohospodárstvo	17	7,0
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	16	6,6
Stavebníctvo	14	5,8
Doprava, skladovanie a spoje	6	2,6
Hotely a reštaurácie	4	1,7
Peňažníctvo a poisťovníctvo	4	1,7
Nehnuteľnosti, obchodné služby	4	1,7
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	2	0,8
Ostatné verejné a sociálne služby	1	0,4
Spolu	242	100

V obci bolo k 30. 04. 2007 evidovaných 31 nezamestnaných, čo je 12,8 % miera nezamestnanosti. Z celkového počtu evidovaných nezamestnaných je 16 mužov a 15 žien.

Štruktúra nezamestnaných podľa veku: 10 nezamestnaných je vo veku nad 50 rokov, 18 je vo veku 25 – 49 rokov a 3 sú mladší ako 25 rokov. Štruktúra nezamestnaných podľa vzdelania: 11 nezamestnaných je so základným vzdelaním, 17 má niektorú z foriem stredného vzdelania, 2 s vysokoškolským vzdelaním a 1 bez ukončeného základného vzdelania. Štruktúra nezamestnaných podľa dĺžky evidencie: U 18 nezamestnaných je doba nezamestnanosti dlhšia ako 12 mesiacov a u zvyšku je do 12 mesiacov.

1.7.2 Ekonomická štruktúra obce vytváraná verejným a súkromným sektorom

Ekonomickú základňu obce tvorí najmä verejná správa, ktorá zamestnáva 13 ľudí, z toho 9 bývajúcich v obci a 4 dochádzajúci z okolia. Na obecnom úrade pracuje 6 zamestnancov, v základnej škole 3 a v materskej škole 4.

Podnikateľské aktivity v obci nie sú na dostatočnej úrovni. Pôsobia tu dve spoločnosti ako právnické subjekty. Jedná sa o poľnohospodárske družstvo so sídlom vo Volkovciach, ktoré v obci má vystavané poľnohospodárske budovy, ktoré však v súčasnosti nie sú dostatočne využívané a družstvo zamestnáva len jedného obyvateľa obce. Druhou spoločnosťou je firma JKL, ktorá podniká v sektore kovovýroby a hoci má viacerých zamestnancov, v nej pracuje tiež len jeden zamestnanec z obce. Ostatnú podnikateľskú činnosť v obci vyvíjajú živnostníci, tým že pôsobia ako samozamestnávateľia najmä v oblasti remeselných činností a služieb.

Väčšina ekonomicky činného obyvateľstva je zamestnaná vo firmách umiestnených v blízkych mestách, ktorými sú Zlaté Moravce, Tlmače a Levice. Časť obyvateľov dochádza za prácou i do vzdialených miest na tzv. týždňovky najmä do Bratislavy a aj do zahraničia.

1.7.3 Vplyv miestnej samosprávy na ekonomický rozvoj obce

Prebiehajúca reforma verejnej správy v podmienkach Slovenska je charakterizovaná výrazným prenosom kompetencií zo strany štátu na samosprávu. Tým prešla ďaleko väčšia zodpovednosť za ekonomický a sociálny rozvoj na územnú správu a to tak miestnu, ako i regionálnu. S prechodom kompetencií však nebolo presunuté dostatočné množstvo financií. Fiskálna decentralizácia zabezpečila presun finančných prostriedkov z verejných zdrojov do rozpočtov samospráv, ktoré tvrdia, že tieto zdroje nie sú adekvátne presunu kompetencií zo štátnej správy na samosprávu. Preto obec s finančnými problémami zabezpečuje jednak prenesené, a tiež originálne kompetencie. Na rozvojové programy a riešenie skrytého dlhu v prenesených kompetenciách (najmä v školstve) jej nezostáva dostatok finančných prostriedkov.

Miestna samospráva môže vstupovať do ekonomického rozvoja jednak prípravou podmienok pre rozvoj ekonomických aktivít a ich usmerňovaním dobrou plánovacou činnosťou cez program hospodárskeho a sociálneho rozvoja a územnoplánovaciu dokumentáciu, ako aj mierou zodpovedajúcou disponibilnými finančnými zdrojmi. Možnosť získať zdroje z fondov EÚ a štátneho rozpočtu SR je previazaná na schopnosť obce mať pripravené vhodné projekty a vlastné zdroje potrebné na spolufinancovanie týchto aktivít.

Obec Čaradice môže ovplyvňovať ekonomický rozvoj :

1. nepriamo – cez plnenie úloh vyplývajúcich z originálnych i prenesených kompetencií,
– cez rozvoj infraštruktúry ako aj vytváraním vhodných podmienok pre podnikateľov,
2. priamo – vstupuje do podnikateľských aktivít zameraných na tvorbu príjmov do obecného rozpočtu cez prenájom, prípadne predaj majetku obce,
3. prostredníctvom partnerstiev – spájaním ekonomických partnerov (podnikateľské subjekty) a sociálnych partnerov (zástupcovia občianskych a neziskových zoskupení) s verejnou správou (samospráva a štátna správa).

2 SWOT ANALÝZA OBCE ČARADICE

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p>Prírodné zdroje, životné prostredie a poloha</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nenarušené životné prostredie a ekologicky stabilná krajina ➤ Poloha pri hlavnej dopravnej trase Bratislava – Banská Bystrica ➤ Nenarušené životné prostredie a ekologicky stabilná krajina ➤ Dostatok poľnohospodárskej pôdy vhodnej na pestovanie intenzívnych plodín ➤ Les vhodný na hospodárske využitie aj na rekreáciu ➤ Blízkosť mesta Zlaté Moravce ➤ Oddychové a turistické zázemie mesta Zlaté Moravce ➤ Blízkosť ďalších možností rekreácie a oddychu (rekreačné stredisko Čaradice, cyklotrasy, pešia turistika) <p>Ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pomerne dobrá vzdelanostná úroveň obyvateľstva ➤ Národnostne a religiózne jednoliate obyvateľstvo ➤ Ochota časti obyvateľstva podieľať sa na rozvojových zámeroch obce ➤ Aktívne pôsobenie existujúcich spolkov v obci ➤ Aktivity obecného úradu v oblasti spoločenského a kultúrneho života v obci ➤ Udržiavanie tradícií ➤ Aktivizácia nezamestnaných formou verejno – prospešných prác pre obec <p>Ekonomika</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Obec nie je zaťažená úverom ➤ Nehnuteľný majetok obce je sčasti zrekonštruovaný ➤ Nízke náklady na nájom nehnuteľností vhodných na podnikanie <p>Infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Úplná plynofikácia obce ➤ Vybudovaný verejný vodovod s dostatočnou kapacitou ➤ Telekomunikačná sieť, internet, dobré pokrytie GSM signálom ➤ Prevedený ROEP ➤ Dobre fungujúca základná a materská škola a knižnica 	<p>Prírodné zdroje, životné prostredie a poloha</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nedostatočne využívaný potenciál poľnohospodárskej pôdy ➤ Nedostatočné využívanie miestnych zdrojov (kameň, drevo, lesné plody) ➤ Nedostatočná úroveň starostlivosti o krajinu (samonáletové porasty) <p>Ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Negatívny prirodzený vývoj obyvateľstva ➤ Nízka vzdelanostná a kvalifikačná úroveň nezamestnaného obyvateľstva ➤ Nezáujem časti obyvateľstva o dianie v obci ➤ Slabo rozvinuté partnerstvá sektorové aj lokálne ➤ Slabá ekologická uvedomelosť občanov ➤ Slabý záujem obyvateľstva o celkový vzhľad obce <p>Ekonomika</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Absentujúci väčší podnikateľský subjekt ➤ Chýbajúce niektoré služby ➤ Pomerne vysoká nezamestnanosť v obci ➤ Vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných ➤ Vysoká miera zamestnanosti obyvateľov vo vzdialených regiónoch ➤ Nízka kúpna sila obyvateľstva <p>Infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Miestne komunikácie z veľkej časti bez chodníkov ➤ Potreba úpravy a údržby verejných priestranstiev ➤ Nízky stupeň vybavenia sociálnymi službami pre starých a nevládnych obyvateľov ➤ Nedostatočné vybavenie informačnými technológiami ➤ Chýbajúce odkanalizovanie obce

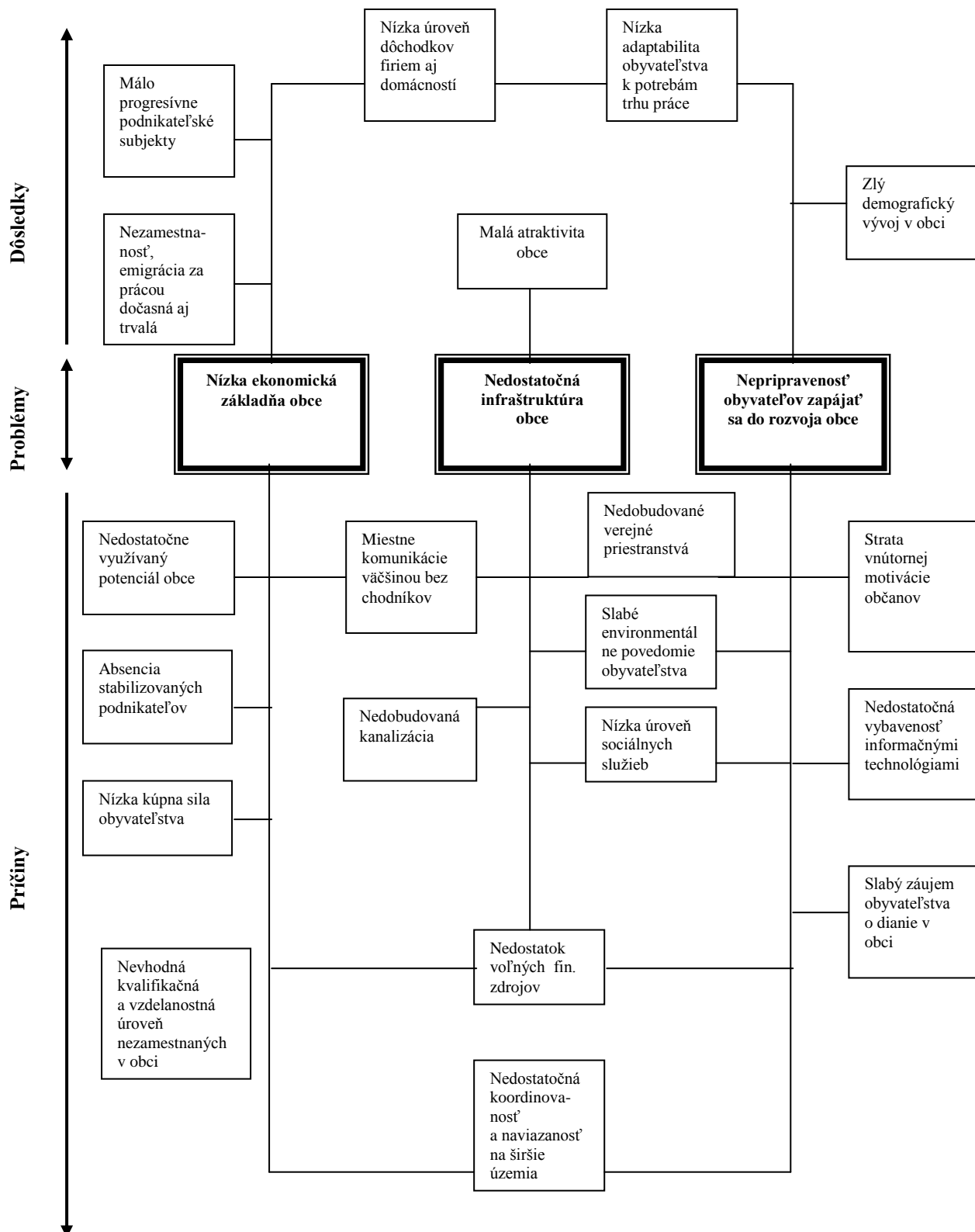
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<p>Sociálne</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Stabilizácia obyvateľstva vytvorením podmienok pre bytovú výstavbu ➤ Zvýšenie povedomia a hrdosti občanov na svoju obec ➤ Zapájanie občanov do partnerstiev a spolupráce ➤ Rozvoj sociálnej starostlivosti o starých a nevládných občanov ➤ Zvýšiť starostlivosť o talentované deti a dať vhodnú motiváciu ostatným <p>Ekonomické</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Obnova a rozvoj tradičných ekonomických odvetví spätých s miestnymi zdrojmi (poľnohospodárstvo, spracovanie drevnej suroviny) ➤ Rozvoj odvetví služieb (cestovný ruch, prímestská rekreácia, remeslá) ➤ Pripravenosť projektov na realizáciu <p>Environmentálne</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Využitie kvalitného životného prostredia a vhodnosť lokality pre rozvoj vidieckeho turizmu ➤ Zvýšenie environmentálnej uvedomelosti občanov 	<p>Národné</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nepriaznivé globalizačné dopady na malé štáty, akými je aj Slovensko ➤ Nepriaznivý dopad fiskálnej decentralizácie na menšie obce <p>Regionálne</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pokračujúci úpadok ekonomiky Zlatomoraveckého okresu a prehlbujúce sa rozdiely voči iným regiónom ➤ Meškanie realizácie infraštruktúry regionálneho významu (rýchlostná komunikácia a pod.) <p>Miestne</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Nedostatok financií na rozvojové projekty obce ➤ Zlý demografický vývoj obyvateľstva obce ➤ Nepripravenosť obyvateľstva participovať na rozvojových projektoch obce

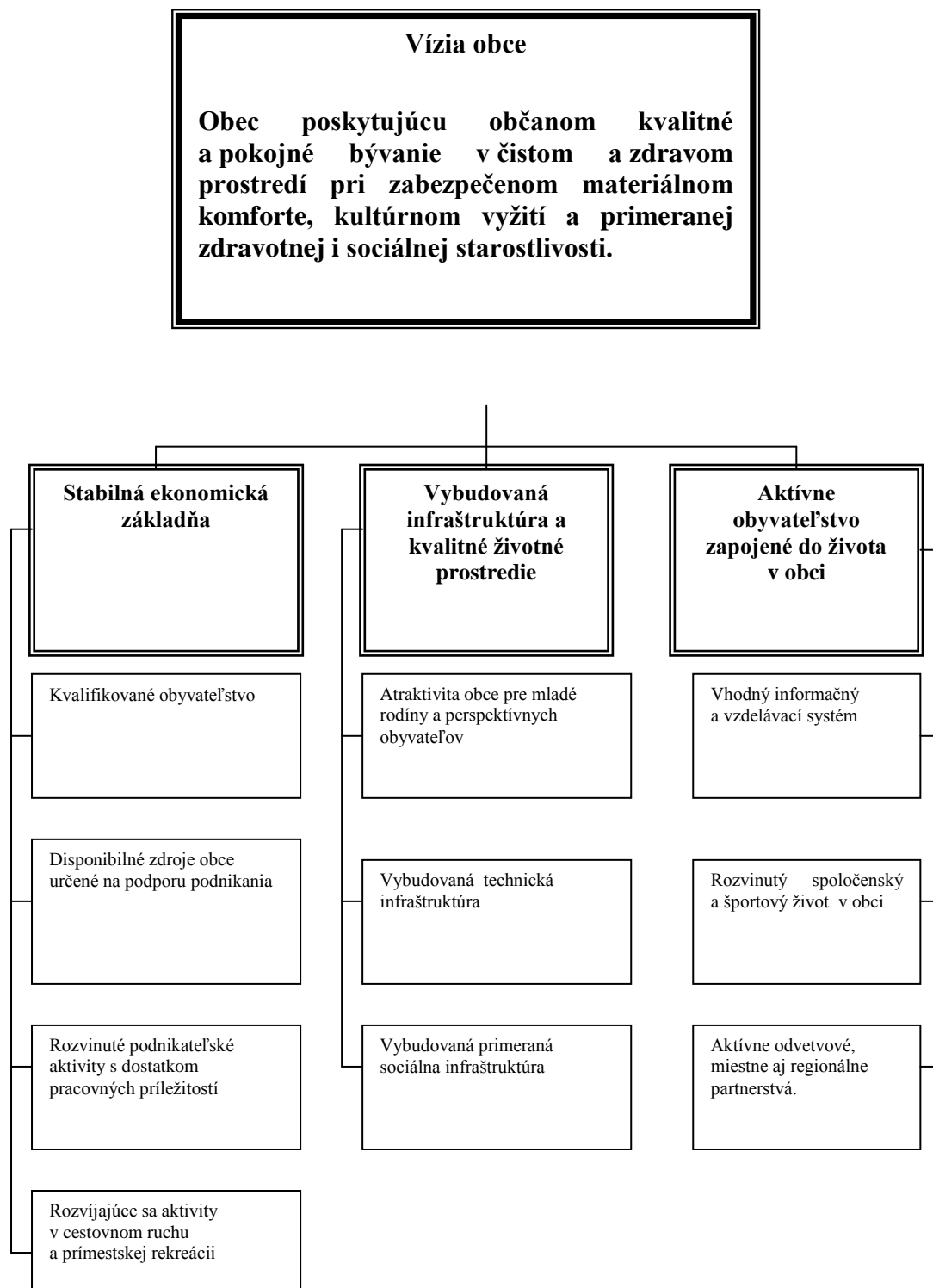
Obr. č. 14: Monument ku dňu samostatnosti SR (01. 01. 1993)

3 STRATEGICKÝ CIEĽ ROZVOJA OBCE, PRIORITY A OPATRENIA

3.1 Strom problémov obce

3.2 Strom cieľov obce

3.3 Strategický rozvojový cieľ a priority obce

Strategický rozvojový cieľ obce vychádza z miestnych podmienok, pričom sú v ňom implementované zábery širšieho územia, definované v Programe rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja, v Národnom strategickom referenčnom rámci SR a v Národnom strategickom pláne rozvoja vidieka.

Uskutočniteľnosť cieľov obsiahnutých v strategickom pláne rozvoja obce závisí:

- do akej miery bude schopný využívať vlastné zdroje a možnosti vonkajších zdrojov,
- od trvalej udržateľnosti navrhovaných a uskutočnených opatrení,
- od stupňa jeho podpory všetkými záujmovými skupinami v obci.

Na základe analýzy problémov a potrieb obce bol formulovaný nasledovný dlhodobý strategický cieľ obce:

Obec poskytujúca svojim občanom vysokú kvalitu života s dostupnosťou na dostatok pracovných príležitostí, kvalitnú infraštruktúru s možnosťou športových, kultúrnych a spoločenských aktivít. Obec zapojená do rozvoja celého regiónu s obyvateľstvom aktívne sa zapájajúcim do života v nej.

Pre dosiahnutie strategického cieľa boli identifikovaná nasledovné prioritné oblasti:

1. Podpora ekonomického rozvoja v obci a v blízkom okolí

Cieľom je zvýšiť zamestnanosť v obci podieľaním sa na zlepšení podmienok pre podnikateľské aktivity miestne (v poľnohospodárstve, lesníctve, v remeslách a v cestovnom ruchu) i regionálne (vytvorenie priemyselných zón).

2. Vybudovanie infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia

Cieľom je zlepšenie kvality života v obci pre jej občanov a podmienok pre podnikanie. Súčasne sa tým zvýši atraktivita obce pre mladých a perspektívnych ľudí.

3. Aktívne obyvateľstvo zapájajúce sa do života v obci

Cieľom je zvyšovanie informovanosti a vzdelanosti obyvateľov a tým zvýšenie ich záujmu o veci verejné.

3.4 Opatrenia a aktivity

Aktivita: Vybudovanie kanalizácie

Popis: Vybudovanie verejnej kanalizácie podľa projektovej dokumentácie v celej obci a postupné napojenie všetkých domácností na kanalizačný systém.

Prioritná oblasť: vybudovanie infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia

Garant: obec

Náklady: 40 mil. Sk

Financovanie: obec, Environmentálny fond, ERDF, KF

Obdobie realizácie: 2007 - 2013

Aktivita: Výstavba viacúčelového športového ihriska

Popis: Vybudovanie viacúčelového športového ihriska a tým rozvíjanie športových aktivít v obci (volejbal, tenis, basketbal)

Prioritná oblasť: vybudovanie infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia

Garant: obec

Náklady: 3,5 mil. Sk

Financovanie: obec, ERDF

Obdobie realizácie: 2007 - 2013

Aktivita: Rekonštrukcia miestnych chodníkov

Popis: Zrekonštruovanie existujúcich chodníkov a vybudovanie nových za účelom skvalitnenia života a zvýšenia bezpečnosti ľudí v obci

Prioritná oblasť: vybudovanie infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia

Garant: obec

Náklady: 10 mil. Sk

Financovanie: obec, ERDF

Obdobie realizácie: 2007 - 2013

Aktivita: Rekonštrukcia polyfunkčnej budovy obecného úradu

Popis: Rekonštrukcia strechy, výmena okien a vchodových dverí

Prioritná oblasť: aktívne obyvateľstvo zapájajúce sa do života obce

Garant: obec

Náklady: 1,2 mil. Sk

Financovanie: obec, ERDF

Obdobie realizácie: 2007 - 2013

Aktivita: Rozšírenie miestneho cintorína

Popis: Rozšírenie miestneho cintorína s novými hrobovými miestami a jeho oplotenie

Prioritná oblasť: vybudovanie infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia

Garant: obec

Náklady: 1,6 mil. Sk

Financovanie: obec, ERDF

Obdobie realizácie: 2007 - 2013

Aktivita: Rekonštrukcia domu smútku

Popis: Rekonštrukcia fasády domu smútku a zrenovovanie jeho obradnej siene

Prioritná oblasť: vybudovanie infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia

Garant: obec

Náklady: 0,9 mil. Sk

Financovanie: obec, ERDF

Obdobie realizácie: 2007 - 2013

Aktivita: Rekonštrukcia oddychovej zóny v obci

Popis: Obnova oddychovej zóny v obci pre stretávanie sa obyvateľov a ich vzájomnú komunikáciu, ako aj slúžiaca na spoločenské aktivity poriadané obcou

Prioritná oblasť: aktívne obyvateľstvo zapájajúce sa do života obce

Garant: obec

Náklady: 0,2 mil. Sk

Financovanie: obec, ERDF

Obdobie realizácie: 2007 - 2013

4 FINANČNÝ PLÁN

Mnohé aktivity a opatrenia predstavujú finančne náročné projekty, preto je dôležité identifikovať finančné zdroje, ktoré umožnia ich realizáciu. Pre jednotlivé aktivity, opatrenia a projekty sú v kapitole opatrenia a aktivity obce odhadované náklady (pokiaľ ich bolo možné špecifikovať).

Finančné prostriedky potrebné na realizáciu projektov, tak ako boli definované v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čaradice, budú v pochádzať z týchto zdrojov:

1. rozpočet obce,
2. ostatné verejné zdroje,
3. súkromné zdroje,
4. fondy Európskej únie

4.1 Verejné zdroje – rozpočet obce

Rozpočet obce je základným zdrojom financovania jej aktivít. Keďže výška voľných finančných prostriedkov obce je limitovaná, je preto vhodné prostriedky obecného rozpočtu použiť najmä na:

- zabezpečenie prípravy projektov – projektová dokumentácia a príprava žiadostí na čerpanie eurofondov,
- spolufinancovanie projektov – spoluúčasť obce je minimálne 5 %,
- financovanie bežných aktivít – neinvestičné aktivity v oblasti služieb občanom a spoločenského života v nej.

Z analýzy rozpočtovej situácie obce vyplýva, že jej finančné zdroje neumožnia uhrádzať plánované investície a preto bude dôležité získanie finančných prostriedkov z externých zdrojov. Je potrebné počítať aj s variantom zamietnutia žiadosti o finančný príspevok. V takom prípade bude potrebné určiť náhradné zdroje financovania. Niektoré projekty bude možné realizovať v redukovanom rozsahu, alebo na etapy (rozložené na dlhšie časové úseky) z obecného rozpočtu. V prípade iných projektov, najmä takých, ktoré sú schopné generovať zisky, prichádza do úvahy spoluúčasť súkromného sektora alebo využitie bankových úverových produktov.

Rozpočet obce za roky 2005 a 2006

Rozpočet (v tis. Sk)	Rok 2005	Rok 2006
Príjmy	4 393	4 662
Výdaje	4 183	4 391
Hospodársky výsledok	210	271

4.2 Ostatné verejné zdroje

Mestá a obce majú obmedzené možnosti získavania grantov zo štátneho rozpočtu na rozvojové aktivity (ak nepočítame automatické dofinancovanie príspevku zo štrukturálnych fondov). Fondom poskytujúcim limitovaný nenávratný finančný príspevok pre investičné projekty je Štátny fond rozvoja bývania. Z neho môžu pri výstavbe obecných nájomných

bytov podľa stanovených kritérií získať nenávratný finančný príspevok vo výške 30 % nákladov a na prefinancovanie ostatných nákladov možno získať od ŠFRB úver na 30 rokov s úročením 1,2%. Dôležitú úlohu pri rozvoji environmentálnej infraštruktúry plní Environmentálny fond, ktorý nahradil Štátny fond životného prostredia.

4.3 Súkromné zdroje

Súkromné prostriedky predstavujú najjednoduchšiu formu investovania, nakoľko ich použitie závisí výlučne od rozhodnutia ich vlastníka. Pri investovaní súkromných zdrojov investor primárne hľadá zisk. Ich význam pre regionálny rozvoj spočíva v tom, že obvykle prinášajú nové pracovné miesta, skvalitňujú služby pre návštevníkov obce i pre miestnych obyvateľov.

Investovanie súkromných prostriedkov do neziskových aktivít je zatiaľ zriedkavé. Rovnako ako v zahraničí, častejšie je realizované investovanie na báze Joint Ventures – t.j. vytvárajú sa podniky so spoločným kapitálovým vkladom verejného subjektu (miestnej samosprávy) a súkromnej spoločnosti.

Vzhľadom k obmedzenej investičnej sile ekonomických subjektov pôsobiacich v obci bude potrebné zamerať pozornosť najmä na externé subjekty a aktívne vyhľadávať potenciálnych investorov.

4.4 Fondy Európskej únie

Po vstupe SR do Európskej únie sa otvorili ďalšie možnosti získania finančných prostriedkov. Európska regionálna politika si kladie za cieľ vyrovnávanie rozdielov medzi regiónmi v zmysle finančnej solidarity. Je založená na kohéznom fonde (KF) a štrukturálnych fondoch:

1. Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) – financuje infraštruktúru, investície do tvorby pracovných príležitostí, miestne rozvojové projekty a pomoc malým firmám,
2. Európsky sociálny fond (ESF) – podporuje návrat nezamestnaných a znevýhodnených skupín do pracovného života, najmä financovaním odbornej prípravy a systému podpory ich zamestnávania,
3. Európsky poľnohospodársky fond pre podporu rozvoja vidieka (EAFRD) – finančne podporuje rozvoj vidieka a pomoc farmárom najmä v zaostávajúcich regiónoch.

Pri zámere čerpania štrukturálnych fondov je potrebné pamätať na to, že z nich je v prípade územia spadajúceho pod Cieľ 1 (celé územie SR okrem Bratislavy) možné pokryť maximálne 75% oprávnených nákladov (v prípade verejného sektora). Ďalších 20 % je spolufinancovaných zo štátneho rozpočtu. Konečný prijímateľ je povinný znášať 5 % z celkových oprávnených nákladov. V praxi však je potrebné z obecného rozpočtu financovať väčší podiel, keďže nie všetky náklady spadajú do kategórie oprávnených výdavkov. Z tohoto dôvodu sa skutočný podiel spolufinancovania obce môže zvýšiť na 20 i viac %. Aby SR mohla v čerpať finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov, bol vypracovaný Národný strategický referenčný rámec, ktorý sa realizuje prostredníctvom 11 operačných programov:

1. regionálny operačný program,
2. životné prostredie,
3. doprava,
4. informatizácia spoločnosti,
5. výskum a vývoj,
6. konkurencieschopnosť a hospodársky rast,
7. zdravotníctvo,
8. zamestnanosť a sociálna inklúzia,
9. vzdelávanie,

- 10. technická pomoc,
- 11. Bratislavský kraj.

Nové programovacie obdobie pre roky 2007 - 2013 prináša zmeny v celkovej alokácii finančných prostriedkov, ako aj zmeny prioritných smerov podpory. Preto bude na základe operačných programov nového programovacieho obdobia nutné overiť možnosti financovania projektov obsiahnutých v tomto dokumente.

5 ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE A MONITORING

Vypracovaním a schválením výsledného dokumentu proces strategického plánovania nekončí. Definovanie konkrétnych projektov je len prvým krokom, prostredníctvom ktorého možno posunúť stratégiu bližšie k realizácii. V ďalšej fáze je potrebné vytvoriť organizačné štruktúry, ktoré budú zabezpečovať realizáciu cieľov. Preto treba zriadiť pracovnú skupinu pre implementáciu a delegovať na ňu túto úlohu. Pracovná skupina by mala vyvíjať činnosť v úzkej väzbe na obecné zastupiteľstvo a na jeho odborné komisie. Podstatou jej činnosti bude podnikať kroky smerujúce k realizácii projektov, pripravovať projekty a koordinovať aktivity účastníkov rozvojového procesu. Avšak vzhľadom k skutočnosti, že garantom väčšiny projektov je obec, možno predpokladať personálne prekrývanie činností administratívnych štruktúr miestnej samosprávy s poslancami a pracovnou skupinou.

Pracovná skupina pre implementáciu by okrem úlohy „transformovať strategickú víziu a ciele na skutočnosť“ mala plniť aj monitorovaciu úlohu. Jej náplňou bude sledovať zmeny v smerovaní vývoja obce, zmeny vonkajších podmienok rozvoja, ako aj nové požiadavky obyvateľov a ďalších cieľových skupín (návštevníkov, podnikateľov). Na základe zistených skutočností je potrebné uskutočniť revíziu aktuálnosti strategických cieľov, čo môže viesť k ich prípadnému prehodnoteniu. Obdobne by sa mal aktualizovať aj zásobník projektov - úspešne zavŕšené projekty by mali byť priebežne nahradzované novými projektmi, podporujúcimi kontinuitu v dosahovaní stanovených cieľov. Špeciálnym nástrojom pre uskutočňovanie monitoringu sú kvantitatívne indikátory úspešnosti projektu, ktoré pomôžu odpovedať na otázku „či sa darí dosahovať to, čo sme si stanovili, či postupujeme správnym smerom“.

Pracovná skupina pre implementáciu a monitoring by sa mala schádzať na spoločných stretnutiach aspoň raz za rok. Na stretnutí by sa zhodnotilo plnenie plánu, doterajší postup realizácie a prediskutovali a odsúhlasili zmeny v pláne.

Odporúčané zloženie pracovnej skupiny:

- starosta obce
- odborné komisie pri OZ
- podnikateľské subjekty
- zainteresovaní obyvatelia (ktorí deklarovali záujem participovať v skupine)
- predstavitelia subjektov spolupracujúcich na realizácii aktivít/projektov

Odporúča sa tiež pre každý kalendárny rok, vo väzbe na zasadnutie pracovnej skupiny, pripraviť na báze akčných plánov aj operatívne plány, ktoré by podrobne definovali úlohy a kroky pri realizácii jednotlivých projektov v danom roku. To je obzvlášť vhodné v prípade viacročných projektov.

Po uplynutí 8 - ročného plánovacieho horizontu sa odporúča vypracovanie nového strategického programového dokumentu (PRO). Potrebu rozsiahlejšej aktualizácie môže vyvolať i závažnejšia zmena vonkajších podmienok. Ďalšie dôvody na aktualizáciu dokumentu prinesú zmeny v programovacom období pre roky 2007-2013.

Pre úspešnú realizáciu viacerých navrhnutých projektov je dôležité získanie podpory kompetentných regionálnych štruktúr – samosprávneho kraja a regionálnej rozvojovej agentúry.

ZÁVER

Koordinovaný a trvalý rast hospodárskeho a sociálneho potenciálu územia vyžaduje racionálne plánovanie a programovanie. Táto činnosť je mimoriadne dôležitá na úrovni obcí, keď v rámci reformy verejnej správy prešli do pôsobnosti obcí ďalšie dôležité kompetencie spojené aj z rozvojom regiónu.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čaradice je nástrojom rozhodovania a riadenia rozvojového procesu. Je spracovaný v súlade so zákonom č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ako strednodobý programový dokument, ktorý definuje základné úlohy a rozvojové potreby obce vo forme vízie, strategického cieľa obce, priorít, opatrení a projektov.

Program bol spracovaný v súlade s princípmi partnerstva a zohľadňuje väzby medzi rozvojovými zámermi širšieho územia, t.j. Nitrianskeho samosprávneho kraja.

ZDROJE ÚDAJOV

1. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (december 2003)
2. Interné materiály obce Čaradice
3. Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov 2001 (ŠÚ SR)
4. Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja